

16. Obohacovanie slovnej zásoby

TVORENIE SLOV

a.) odvodzovanie

- 1. - predponou - vyletieť
- 2. - príponou - vrahyňa
- 3. - predponou aj príponou - výletník
 - prechodom do iného slovného druhu

b.) skladanie (z 2 slovtvorných základov)

- pravé (bez spájacej morfémy) - storočie (napr.: autoškolár, zrazovník)
- nepravé (so spájacou morfémy) - vodovod (napr.: zemeľník, tukostelec)

c.) skracovaním *

PRETVÁRANIE SLOV

- univerbizácia (viacslovné pomenovanie → jednoslovné) panelový dom → panelák
- multiverbizácia (jednoslovné pomenovanie → viacslovné) navštíviť → vykonať návštevu
- skracovanie slov/abreviácia
 - * skratky - textové - píšeme za nimi bodku (atď., napr.)
 - akademické tituly (MUDr., Mgr.)
 - iniciálové - nepíšeme bodku (EÚ, SR, SNS) *pre pomenová slova*
 - značky - chemické (Cu, Ag)
 - menové (SKK, EUR)
 - meracie (cm, l, J)
 - skratkové slová (SĽUK, TANAP) *(skracujeme) používame ako slova*

PREBERANIE SLOV (najprv neologizmy a potom prispôsobenie) napr.: speaker → spíker
- cudzie slová prebrané z cudzích jazykov, sú spracované v etymologickom slovníku
football → futbal

TVORENIE VIACSLOVNÝCH POMENOVANÍ

- združené pomenovania - majú základný význam, 2 alebo viac slov, názvy štátov atď.
- ustálené slovné spojenia (frazologizmy)
 - ľudové frazeologizmy - porekadlá - nepoučajú
 - príslovia - poučajú
 - pranostiky
 - intelektuálne frazeologizmy (europizmy) - rovnaké vo všetkých jazykoch (z latinčiny, gréčtiny)

TVORENIE OBRAZNÝCH POMENOVANÍ

- metafora - vonkajšia podobnosť
- metonymia - vnútorná podobnosť

slova: prehodnotiť

dejepis - spájajúce

triedna kniha - združ. pom.

podzemný - predp. a príp.

autoškola - spájajúce

TASR - skratkové slovo

panelák → univerbizácia (z panelový dom → panelák)

kg

rediel' - sprav. 3 slova
z tým slov. základom
reda, rededý, redomost',
redac'
atolooo

17. Životopis

- je slohový útvar, ktorý nás zoznamuje so základnými údajmi o jeho autorovi, s jeho znalosťami, skúsenosťami a zručnosťami

Úradný životopis

- využíva stručné, ale presné vyjadrovanie, má formu ucelených viet, od najstarších po najnovšie údaje

- štruktúra:

- záhlavie: meno, adresa autora (podčiarknuť)
- názov: v strede nadpis „ŽIVOTOPIS“
- text (odseky):
 - dátum, miesto narodenia
 - údaje o rodičoch a súrodencoch (manželovi, deťoch) - vek, zamestnanie
 - vzdelanie
 - pracovné skúsenosti
 - znalosti, schopnosti - jazyky, PC, vodičský preukaz
 - záľuby
- záver:
 - dátum, miesto
 - vlastnoručný podpis

Štruktúrovaný životopis

- založený na vymenovaní základných životopisných údajov
- je heslovitý, stručný, nepíšeme celé vety, nemá hlavičku
- forma ako úradný
- pri vzdelaní a pracovných skúsenostiach menujeme od najnovších po najstaršie
- informačný a opisný slohový postup

Beletrizovaný životopis

- patrí do umeleckej literatúry, patrí do administratívneho štýlu, ale využíva aj umelecký štýl a fantáziu -
- nemusí obsahovať pravdivé údaje
- píšeme celé vety
- využíva rozprávací slohový postup
- môže to byť:
 - autobiografia - vlastný životopis
 - biografia

Motivačný list

- píšem ak sa zaujímam o prácu, školu, hovorím o svojich vlastnostiach, prečo by si mali vybrať práve mňa
- príliš sa nepodceňujem, ale ani nepreceňujem
- štruktúrou je podobný životopisu - nadpis „MOTIVAČNÝ LIST“, nepíšeme VEC, ale iba oslovenie, v 1. časti píšeme odkiaľ vieme o ponuke, v 2. časti prečo sme sa rozhodli pre to miesto, v 3. časti čo môžeme poskytnúť zamestnávateľovi

- forma úradného listu

18, 16, 6

18. Frazeologizmus

- ustálené spojenie 2 a viac slov, ktoré majú prenesený význam
- idiomatika = frazeológia
- môžeme ich nájsť vo frazeologickom slovníku
- frazeologizmy majú rôzny pôvod:
 - intelektuálne - prevzaté prostredníctvom vzdelania
 - medzinárodné - rovnaké vo všetkých jazykoch
 - historické - kocky sú hodené, gordický uzol
 - ľudové
 - príslovia - majú mravné ponaučenie, vychovávajú (Všade dobre, doma najlepšie.)
 - porekadlá - komentujú poznatok, nepoučajú (Aká matka, taká Katka.)
 - pranostiky - spájajú sa s počasím (Studený máj, v stodole raj.)
- využívajú sa na oživenie textu, súvisia so znalosťami
- deti im nerozumejú, lebo nemajú také obrazné myslenie ako dospelí, cudzinci im tiež nerozumejú

19. Náučný štýl

- vysvetľuje, zverejňuje nové poznatky vedy a techniky
- výrazové prostriedky v náučnom štýle:
 - verbálne
 - o lexikálne - odborné názvy, cudzie slová, multiverbizácia
 - o morfológické - menné vyjadrovanie, trpný rod, prídavia, polovetné konštrukcie
 - o syntaktické - zložené súvetia, dvojčlenné vety, viacnásobné vetné členy, oznamovacie vety
 - neverbálne
 - o údaje v číslach, tabuľky, schémy, grafy, prílohy
 - o označovanie odsekov(kapitol) číslicami, písmenami
- delí sa na:
 - vedecko-náučný
 - populárno-náučný

Vedecko-náučný štýl (odborný)

- odborné termíny sa nevysvetľujú, uvádzajú sa presné čísla
- schémy, grafy, tabuľky sa nemusia vysvetľovať
- zložené súvetia z niekoľkých viet s bohatou interpunkciou
- prídavia, prechodníky, trpný rod, autorský plurál, neutrálne slová
- objektívny, písaný odborníkom, v knihách a odborných časopisoch, encyklopédie, kongresy, konferencie vedcov

Populárno-náučný štýl (všeľahý)

- odborné termíny sa vysvetľujú, čísla sa zaokrúhľujú
- schémy, grafy, tabuľky sa musia popisovať, vysvetľovať
- jednoduchšie a kratšie súvetia, 3.osoba singuláru (prít. alebo min. č.); väčšie slovesné časť
- objektívno-subjektívny; noviny, časopisy, prednášky, internet (záleží, čo obovúme), učebnice

SOC (príklad z m. ospev)

- titulná strana
- obsah (nazovaciálny alebo na konci)
- úvod
- metodika práce (ako sme pracovali, čo sme využívali)
- samotný text (vlastný text)
- záver
- resumé (najvyššie A1, Fr, RS...)
- bibliografia (zoznam použitej literatúry)
- prílohy

20. Administratívny štýl

- *oficiálny*

- nehovorí sa ním, existuje iba v písanej podobe, funkciou je sprostredkovať príjemcovi presné údaje a fakty

- znaky:

- adresnosť, verejnosť
- vecnosť, neutrálnosť, objektívnosť (presné vyjadrovanie)
- knižnosť, písomnosť (kancelarizmy, multiverbizácia) *šablónovitosť (predtlačenie tlačiva, ktorú upravujeme údaj)*
- stručnosť, schematickosť *→ formulár, šablóna, formulár*

- útvary:

- podľa určenia
 - dokumentárne (archivujú sa - zápisnica, protokol, triedny katalóg, zmluva, ...)
 - oznamovacie (dlhšia alebo kratšia platnosť - vyhláška, zákon, prihláška, životopis, objednávka, ...)
 - heslové (časovo limitované, predpísaná predloha, všetky sa nearchivujú - vysvedčenie, rozvrh hodín, diplom, poštová poukážka, test, ...)
- podľa formátu
 - A4 (zákon, vyhláška, úradný list, ...)
 - A6 (objednávka, oznámenie, splnomocnenie, ...) *alebo iná forma*

- využíva sa informačný, výkladový, opisný slohový postup

- Slovenská technická norma (STN) - každý úradný dokument má predpísanú veľkosť, formu, úpravu (odseky, typ písma, medzery, počet riadkov na strane, počet písmen v riadku, rozloženie údajov na strane) - musí sa to presne dodržiavať, každé tlačivo je označené číslom, musia byť rovnaké na celom území republiky, prípadne EÚ

- *tlačivá majú svoje číslo*

Vyhláška - úradný oznam pre verejnosť, vyvesená na verejných miestach, autorom je zákonodarný orgán

Zákon - súbor noriem a pravidiel upravujúci konanie, vzťahy jednotlivcov alebo inštitúcií, nadobúda platnosť až po zverejnení v Zbierke zákonov SR - neznalosť neospravedlňuje

Splnomocnenie - povolenie, aby ma iná osoba zastupovala v nejakej veci; *keď splnomocňujem*

Pozvánka - oznámenie o tom čo, kde, kedy, o koľkej sa uskutoční, v závere je výzva k účasti, môže mať formu listu, kartičky alebo plagátu; *rôzna veľkosť*

Životopis, motivačný list

Úradný list - formát A4 - žiadosť, objednávka, reklamácia *→ rôzna veľkosť (predtlačenie) alebo ako úradný list*
odvolanie, najpoužívanejší

Hlavička (meno, adresa - moja)	
Adresa inštitúcie prijímateľa	TRENČÍN 13.9.2019 (keď dávam) miesto dátum
<i>obdobie</i> VEC: názov (bez bodky)	
<i>voľný riadok</i> Text: stručne napíšem čo a prečo	
<i>obdobie (2cm)</i> ...	
...	
<i>voľný riadok</i> Zdvorilostná formulka	
Prílohy:	<i>podpis</i> REKLA aj vyhlásenie aj vlastný podpis (pečiatka) <i>ručný</i>

21. Jazyk

JAZYKOVÉ SKUPINY

- slovenský jazyk má pôvod v praindoeurópskom jazyku, z ktorého sa vyvinuli indoeurópske jazyky

- indoeurópske jazyky:

- slovanské
 - východoslovanské - ruština, bieloruština, ukrajinčina, *rusínština*
 - západoslovanské - **SLOVENČINA**, čeština, poľština, lužická srbčina
 - južnoslovanské - chorvátčina, bulharčina, slovinčina, srbčina, *macedónčina*
- románske - latinčina, taliančina, francúzština, *španelina, portugalina*
- germánske - nemčina, angličtina
- indoiránske - indické a iránske jazyky

JAZYKOVÉ DISCIPLÍNY

- etymológia - o pôvode slov
 - lexikológia/sémantika - o význame slov (*slovnej zásoby*)
 - ortoepia - o výslovnosti (*Pravidlá sloh. výslovnosti*)
 - ortografia - o pravopise
 - fonetika/fonológia - o zvukovej stránke jazyka (*kt. hláska, poslácha písane / kde sa kt. hláska tvorí*)
 - morfológia - o tvare slov (*gram. kateg. - skloň, časovanie...*)
 - syntax - o spájanie slov vo vete a viet v texte (*nájsť skladbu*)
 - štylistika - o jazykových štýloch a výrazových prostriedkoch
 - frazeológia - o ustálených slovných spojeniach
- rétorika - vhodnosť jazyk. prostriedkov*
• sociolingvistika - vzťah jazyka a spoločnosti

ROZDIELY MEDZI ČEŠTINOU A SLOVENČINOU

- hláskoslovie
 - v Č nemajú dvojhlásky(ia,ie,iu,ô)
 - v Č majú väčšinou dlhé samohlásky
 - v Č majú ě, namiesto ô majú ů, namiesto ú majú dvojhlásku ou, nemajú ä(iba a), nemajú í,ř,ľ, majú ř, namiesto dz, dž majú iba z
- morfológia
 - slovesá sa v S končia na -ť, v Č aj na -t(psát) alebo -i(slyšeti)
 - v 1.os.sg. má S len -m, v Č majú -m(dělám),-u(šiju),-i(chci)
 - min. č. slovies v S vždy -i, v Č ženy a deti dělaly a muži dělali
 - Č využíva aktívne vokatív, S zriedkavo (*bratře, Otče...*)
- syntax
 - v S vykáme aj slovesom aj zámenom(vy ste robili), v Č je iba zámeno v pl.(vy ste napsal)
- lexika
 - mnohé veci sa povedia inak v Č a inak v S (bocian=čáp, lienka=beruška, kapusta=zelí, ...)

22. Subjektívne a objektívne štýlotvorné činitele

Subjektívne štýlotvorné činitele

- ovplyvňuje ich autor textu

- patria sem:

- povahové črty autora, jeho návyky a záľuby, temperament, citové založenie, náladý, *téma*
- biologické faktory (pohlavie, vek,...)
- dosiahnuté vzdelanie
- jazykové a komunikačné schopnosti (rozsah slovnej zásoby, rozhľad, sčítanosť...) *poznávanie o daný problematiku*

Objektívne štýlotvorné činitele

- sú nezávislé od autora textu, *nemôžeme ovplyvniť*

- patria sem:

- *téma* - predmet prejavu
- *funkcia prejavu* - zameranie prejavu (informačná, estetická, ovplyvňovacia funkcia)
- *prostredie* - situácia, počas ktorej prejav vzniká (mestské/dedinské, súkromné/verejné)
- *forma prejavu* - spôsob realizácie prejavu (písomný/ústny)
- *adresát* - či je prítomný alebo neprítomný; *publikum* a aj jeho *náladý*
- *miera pripravenosti prejavu* - či je téma vopred daná alebo ide o improvizáciu

náučný (alebo náučný) štýl

úhary: referáty, posudok, diskusioá práca...

administratívny štýl

úhary: záhon, vyhláska, objednávka, reklamácia, splnomocnení...

publicistický štýl

informačné úhary: spravy...

rečnícky štýl

úhary: prednáška

23. Opisný slohový postup

OPIS

-zameriava sa na vymenovanie znakov a vlastností predmetov, osôb, javov, ktorými sa líšia od podobných predmetov, osôb, javov

"zaraďujeme do tried"

OPIS

- podľa výberu jazykových prostriedkov - statický/dynamický
- podľa postoja autora - objektívny/subjektívny
- podľa využitia v komunikačnej sfére - jednoduchý/umelecký/náučný/odborný

Statický opis - opisuje veci v stave pokoja, prevláda menné vyjadrovanie (podst. a príd. m.), viacnásobné vetné členy (podmet, predmet, prívlastok), vyskytujú sa aj trpné prídavia, poradie môžeme zameniť, objektívny

Dynamický opis - opisuje nejaký predmet, jav v stave pohybu alebo opisuje nejaký proces (návod na použitie), prevládajú slovesá (vždy v určitom tvare), patrí sem aj opis pracovného postupu (nemá príbeh, napätie, sú tam určité plnovýzn, slovesá, ktoré sú buď v 1.os.pl. alebo 2.os.pl. a rozkaz.sp., počas textu píšeme iba v jednej osobe), má 2 časti:

slovesné vyjadrovanie

1. vymenovanie materiálov, nástrojov, prísad

2. opis procesu

Objektívny opis - čo najpresnejšie zachytáva vlastnosti a znaky opisovaného predmetu, nie je v ňom osobný názor, nekomentuje, nevyvoláva emócie (štylisticky bezpríznačné slová)

Subjektívny opis - obohatený o stanovisko autora, využíva expresívne jazykové prostriedky, poradie znakov si autor volí sám, patrí sem karikatúra (keď zveličíme niektoré znaky, úlohou je zosmiešniť alebo kritizovať, je písaná/obrazová, využíva hyperbolu - zveličenie, metafory, frazeologizmy)

Jednoduchý opis - najbežnejší, v hovorovom štýle a bežnej komunikácii, pripomína skôr informáciu, bez UJP

Umelecký opis - subjektívny, obsahuje UJP, v umeleckej literatúre, súčasťou reči rozprávača alebo postavy

Náučný/odborný opis - v náučnom štýle (v publicistickom ako súčasť recenzie alebo reportáže), súčasť výkladu v škole, policajnej správy, je objektívny, veľa odborných výrazov, býva doplnený schémami, obrázkami, tabuľkami

CHARAKTERISTIKA

- opis typických vonkajších znakov a vlastností osôb, vecí, javov, zameriava sa na tie, ktorými sa líši od ostatných rovnakého druhu

vnútorných

vonkajšia/vnútorná

- druhy charakteristiky:

- podľa postoja autora - objektívna/subjektívna
- podľa výberu jazykových prostriedkov - priama/nepriama
- podľa počtu charakterizovaných predmetov - skupinová/porovnávacia/individuálna

Objektívna CH - charakterizuje nezaujaté, v náučnom a administratívnom štýle

Subjektívna CH - autor opisuje podľa svojho videnia a vnímania (na základe momentálnej reakcie)

Priama CH - opisuje reálne vlastnosti, znaky človeka, používa vymenúvanie vlastností

Nepriama CH - vyplýva z konania postáv, opis podľa aktuálnej povahy, reakcie

Individuálna CH - opisuje jednu osobu alebo samú seba (autocharakteristika)

- posudok - v oficiálnej komunikácii, musí byť objektívny, píše ho niekto, kto dotyčného dobre pozná (bývalý zamestnávateľ), má predpísanú formu: formát A4, body (adresa odosielateľa, príjemcu, miesto a dátum, samotný posudok, meno, obdobie, za ktoré hodnotíme, doterajšia pozícia, vzťah k práci, hodnotenie pracovných schopností, predpoklady na post, o ktorý sa uchádza, miesto, dátum, podpis)

- autocharakteristika - v životopise, hodnotíme sami seba

- Skupinová CH - opisuje nejakú skupinu

Porovnávacia CH - porovnávame 2 objekty, môžeme porovnávať dvojako:

1. najskôr opíšem prvý objekt, potom druhý
2. opisujem súčasne - efektívnejší a kratší spôsob

karikatúra - prehnané vlastnosti
- komické

24. Publicistický štýl

- jeho funkciou je prinášať nové informácie, ale aj poučať, presviedčať, ovplyvňovať
- štýl verejného styku (tlač, rozhlas, televízia, internet)
- útvary:
 - *spravodajské* - odpovedá na otázky Kto?Čo?Kedy?Kde?Ako?Prečo?, objektívne, najkratšie (správa, rozšírená správa, interview)
 - *analytické* - majú presviedčiacu funkciu, objektívno-subjektívne(recenzia, úvodník)
 - *beletristické* - estetická funkcia, subjektívny, prvky umeleckej literatúry (fejtón, reportáž)
- úloha masmédií v dnešnej dobe: informovať, ovplyvňovať (rozhlas, TV, internet, noviny, časopisy)
- nezávislé - štátne - objektívne
 - súkromné - subjektívne
- bulvár - senzácie, škandály, paparazzi

Funkcia titulku v tlači:

- upútať, krátka výpoveď o čom bude článok
- krátke, výstižné
- dlhší článok obsahuje aj medzitulok a podtitulok
- prvé strany: spravodajstvo, najnovšie informácie
- vnútorné strany: analytické a beletristické útvary
- zadné strany: športové udalosti
- perex - základná informácia o texte
- niektoré časopisy, noviny majú stále rubriky - vieme presne kde, čo hľadať
- typy: denník, týždenník, mesačník, občasník, ...
- zameranie: politika, zdravie, móda, hospodárstvo, deti, šport, inzeráty
- internet nahrádza noviny, časopisy - bojujú o čitateľov

Ludovít Štúr

1815 narodil sa v Uhrovci

1829 štúdium na evanjelickom lýceu v Bratislave, pedagogická činnosť na lýceu

1836 pamätný výlet na Devín; slovenské meno Velislav

1838 štúdium v Halle (jazykoveda, história a filozofia)

1843 Hurbanova fara v Hlbokom – dohoda s M. M. Hodžom a J. M. Hurbanom o prijatí kultúrnej stredoslovenčiny ako východiska pre spisovnú slovenčinu; návšteva slovenského barda Jána Hollého na Dobrej Vode

1845 Slovenské národné noviny s literárnou prílohou Orol tatranský

1846 *Nárečja slovenskua alebo potreba písanija v tomto náreči* (o dôvodoch kodifikácie); *Nauka reči slovenskej* (gramatika spisovného jazyka)

1847 poslanec na uhorskom sneme

1848 Žiadosť slovenského národa; účasť na Slovanskom zjazde v Prahe; založenie Slovenskej národnej rady

1848 – 1849 účasť na organizácii a akciách dobrovoľníckej armády na strane Viedne

1856 zomrel na následky zranenia z polovačky v Modre, kde prežil posledné roky pod policajným dozorom

1856 + poranil sa na polovačke a zomrel

25. Systém slovných druhů, gramatické kategorie

SLOVNÉ DRUHY

Ohybné slovné druhy: podstatné mená, přídavné mená, zámená, číslovky, slovesá (časujeme)

Neohybné slovné druhy: příslovky (tie, ktoré sú od prid.m. môžeme stupňovať), predložky, spojky, částice, citoslovce

Plnovýznamové: podstatné mená, přídavné mená, zámená, číslovky, slovesá, příslovky, sú vetnými členmi

Neplnovýznamové: predložky, spojky, částice citoslovce, majú spájajúcu funkciu

GRAMATICKÉ KATEGORIE

Menné:

- **rod:** mužský, ženský, středný
- **číslo:** singulár, plurál
- **pád:** nominativ kdo?čo?
genitiv koho?čoho?
dativ komu?čomu?
akuzativ koho?čo?
vokativ kdo?čo? u nás sa používa zriedkavo (otče, majstre, Bože), v Čechách běžně
lokál o kom?o čom?
instrumentál s kým?s čím?

Slovesné:

- **osoba:** 1. 2. 3.
- **číslo:** singulár, plurál
- **čas:** minulý, přítomný, budoucí
- **spůsob:** oznamovací, rozkazovací, podmíňovací
- **rod:** trpný, činný (podmet je vykonávatelem deji)
- **vid:** dokonavý, nedokonavý (ak môžem vytvorit budúci čas pomocou budem)

26. Aktívna/pasívna slovná zásoba, jednovýznamové/viacvýznamové slová, homonymá, synonymá, antonymá

Aktívna slovná zásoba - jadro, slová, ktoré bežne používame

Pasívna slovná zásoba - slová, ktoré poznáme, ale bežne ich nepoužívame (odborné názvy)

Jednovýznamové slová

- monosémantické
- neutrálne slová, názvy, odborné termíny

Viacvýznamové slová

- polysémantické (list, lúčka...)
- slová, ktoré majú viac významov (homonymá)
- vznikajú prenesením pomenovania na základe:
 - vonkajšej podobnosti - metafora (jazyk na topánke)
 - vnútornej podobnosti - metonymia (hlava štátu)

Homonymá

- rovnozvučné slová
- slová, ktoré rovnako znejú, ale pomenúvajú rôzne veci
- koruna, list, puk, oko, ...
- paronymia - súzvučnosť, slová, ktoré rovnako alebo podobne znejú, ale rozdielne sa píšú (biť-byť, Rím-rým)

Synonymá

- rovnoznačné slová
- slová, ktoré rôzne znejú, ale pomenúvajú rovnakú vec
- vytvárajú synonymické rady (robiť, pracovať, makať, drieť)

Antonymá

- protiklady
- slová s opačným významom
- v literatúre je to kontrast
- oxymoron = spojenie 2 protichodných slov, ktoré pomenúvajú 1 vec, tvoria 1 celok (krutá lútosť, výrečné ticho)

27. Jazykové štýly

Jazykový štýl - cieľavedomý výber verbálnych a neverbálnych prostriedkov a ich zákonité usporiadanie v texte, závisí od komunikačnej situácie a ovplyvňujú ho štýlotvorné činitele

ROZDELENIE JAZYKOVÝCH ŠTÝLOV

- nie sú medzi nimi presné hranice, navzájom sa ovplyvňujú, majú spoločný základ (slovnú zásobu), ale majú aj každý svoje slová

Primárne(6) - existujú od dôb antiky

- subjektívne (hovorový, umelecký)
- subjektívno-objektívne (publicistický, rečnícky)
- objektívne (administratívny, náučný)

Sekundárne(5) - priniesla ich nová doba

- esejistický (využíva sa rozbor vedeckých problémov, spája sa náučný a umelecký štýl, je subjektívno-objektívny, používa sa na hodnotenie)
- epištolárny (štýl súkromnej korešpondencie, stráca sa forma klasického listu, nahrádzajú ho e-mail, SMS, má iba jadro - nemá úvod a záver, skratkovitosť, stručnosť)
- reklamný (štýl reklamných textov, vyniká krátkosťou, výstižnosťou, vtipnosťou, nápaditosťou)
- náboženský (štýl náboženských textov a obradov)
- juristický = právnický (štýl zákonov, nariadení, zmlúv, citovanie zbierok, zákonov)

FÁZY ŠTÝLOTVORNÉHO PROCESU

1. výber témy
2. získavanie informácií (konspekt, výstrižky, citáty, bibliografia,...)
3. písanie konceptu (nečistopis)
 - usporiadanie materiálov (voľba sloh. postupu, útvaru, kompozícia textu)
 - výber verbálnych a neverbálnych jazykových prostriedkov
 - čítanie konceptu a jeho úprava
4. písanie čistopisu, kontrola pravopisnej, gramatickej a štylistickej správnosti

SLOHOVÉ POSTUPY A ICH ÚTVARY

Prírodný

- obsah tvoria fakty a údaje, odpovedá na otázky KTO? ČO? KEDY? KDE?, nič nevysvetľuje, iba konštatuje
- útvary: správa, oznam, hlásenie, pozvanie, plagát, inzerát, list, telegram, správa o činnosti, ...

Rozprávací

- založený na časovej následnosti alebo postupe príčina a následok, zachytáva udalosti, ako sa odohrávajú v čase a priestore
- každý príbeh je jedinečný a neopakovateľný
- útvary: rozprávanie, epos, bájka, rozprávka, poviedka, novela, román, ...

Opisný

- sústreďuje sa na zachytenie znakov, vlastností osôb, vecí, javov, činnosti, vystihuje podobu predmetu objektívne, ale aj subjektívne (náladový opis), jednotlivé znaky radí autor v logickej postupnosti
- útvary: opis, odborný a náladový opis, opis osoby, opis pracovného postupu, charakteristika, posudok

Výkladový

- zachytáva vnútorné vzťahy (funkčné, príčinné, následné), medzi jednotlivými faktami
- útvary: výklad (analyzuje, porovnáva, rozširuje nové poznatky, poučča), úvaha (interpretuje už vyskúšané, subjektívne hodnotí, známe fakty, vysvetľuje, porovnáva, navrhuje riešenia), prednáška, recenzia, diskusný príspevok, referát, komentár, glosa, editoriál, ...

28. Vety podľa zloženia, členitosti, obsahu

Vety podľa zloženia:

- jednoduchá veta (1 prísudzovací sklad)
 - holá (iba podmet a prísudok)
 - rozvitá
- súvetie (aspoň 2 prísudzovacie sklady)
 - jednoduché (práve 2)
 - zložené (aspoň 3)

Vety podľa členitosti:

- jednočlenná (nedá sa rozdeliť na podmetovú a prísudkovú časť, má iba vetný základ)
 - slovesná (vetný základ vyjadrený slovesom - Sneží.)
 - neslovesná (vetný základ nie je vyjadrený slovesom - Potraviny.)
- dvojčlenná
 - úplná (podmet je vyjadrený)
 - neúplná (podmet je zamlčaný)

Vety podľa obsahu:

- oznamovacia
- rozkazovacia
- opytovacia
 - zisťovacia (odpovedáme áno/nie)
 - doplňovacia
- zvolacia (želacia)

29. Výkladový slohový postup

- zachytáva vnútorné vzťahy (funkčné, príčinné, následné) medzi jednotlivými faktami
- sleduje vzťahy, súvislosti, vysvetľuje príčiny a následky

ÚTVARY

Výklad - analyzuje, porovnáva, rozširuje nové poznatky, poučá, vysvetľuje, objasňuje, poučuje o nejakom probléme, sprístupňuje poznatky, má byť vecný a objektívny, odborná terminológia

Úvaha - interpretuje už vyskúmané, subjektívne hodnotí známe fakty, vysvetľuje, porovnáva, navrhuje riešenia, zamýšľa sa, uvažuje, hľadá príčiny problémov a ich riešenia, je subjektívna, môže používať umelecké prostriedky

Referát - stručne, pomocou základných faktov, uvádza poslucháča do danej problematiky

Recenzia - hodnotí nejaké dielo, jeho kvalitu, prednosti aj nedostatky (kniha, film, hudba,...)

Komentár - očami autora hodnotí väčšinou udalosti zo života spoločnosti, hľadá jej príčiny, skúša predpovedať následky

Prednáška

Diskusný príspevok

30. Spôsoby zaznamenávania textu

Osnova - najstručnejší záznam textu v bodoch, bez faktov a údajov, nedá sa z nej učiť

Konspekt - stručný záznam textu, dodržiava chronológiu, obsahuje dôležité údaje

Marginálie - poznámky na vonkajšom okraji strany

Bibliografia - zoznam použitej literatúry

Bibliografický záznam - autor, dielo, vydavateľstvo, rok vydania, (strana), ISBN